

COTAF (laikus)¹ testvérek konferenciájának üzenete (2024. április 8–12.)

2024. április 8-12. között (hétfő estétől péntek reggelig) a COTAF (Erdély, Magyarország, Ausztria, Németország, Franciaország-Vallónia, Hollandia-Flandria és Svájc kuszódia) provinciáinak küldöttei tartottak laikus testvér konferenciát Assisben.

Mindegyik entitásból érkeztek testvérek. Összesen 27 résztvevő lett volna, de a konferenciát megelőző hetekben négy testvér mondta le a találkozót: három (két német és egy francia) egészségügyi problémák miatt, egy pedig Hollandiából érkezett volna, de nem talált maga helyett helyettest.

A résztvevők végső száma 23 volt. Ez körülbelül 11%-a a tartományokban élő testvérek számának. (Az eredeti résztvevők száma alig haladta volna meg a 13%-ot.) Figyelembe kell venni, hogy az otthonmaradó testvérek közül sokan 80 év felettek. Néhány esetben testvérek munka miatt nem tudtak vagy nem akartak részt venni.

A résztvevő testvérek közül

- **3 fő** 71 és 80 év közötti,
- **3 fő** 61 és 70 év közötti,
- **8 fő** 51 és 60 év közötti,
- **5 fő** 41 és 50 év közötti,
- **4 fő** 31 és 40 év közötti volt.

A konferencia alapját a generális kérdőíve képezte. A testvérek kb. 25%-a töltötte ki ezt a kérdőívet. Különösen alacsony volt a magyarországi és a holland válaszadók száma. Sajnos az erdélyi és flandriai testvérek közül senki se töltötte ki a kérdőívet. Ebbe a 25%-ba beleszámítottunk néhány „dühös” reakciót is, hogy „miért szerveznek ilyen konferenciát”.

Kérdőív

A szervezőcsapat feladata a kérdőívek alapján a témanapok megszervezése volt. Ezt nehéznek éltük meg, mert a kérdőív nagyobb százalékban szólt a formációról. Világossá vált, hogy ez aligha vagy nem téma a COTAF-on belül. Ami rendkívül világossá vált, az a következő:

(A) a testvérek gyakran nagyon ingerültek amiatt, hogy újra bevezették a „laikus testvér” kifejezést, és

(B) a testvérek kisebb százaléka ellenzi az ilyen típusú találkozót.

Ezért mind a szervezőcsapat, mind a résztvevők meg voltak győződve arról, hogy a fentről megkívánt „képzés” témának nem szabadna szerepelnie a napirenden. A választott témák tehát a következők voltak:

- (1) ferences identitásunk Európában,
- (2) testvéri életünk Európában és
- (3) életünk egy szekularizált európai társadalomban.

A találkozó végén a testvérek visszajelzései alapján kritikaként fogalmazódott meg, hogy a témák túl általánosak voltak, nem tudtak belőlük konkrétumokat levonni. Mások pedig az „általánosságot” úgy fogalmazták meg, hogy ezek a kérdések minden ferences testvérré vonatkoznak, nem csak kifejezetten a laikus testvérekre.

¹ Ebben a levélben később visszatérünk a laikus szóra.

A napok bemutatása

A szervezőcsapat arra kérte az összes testvért, hogy hétfőn érkezzenek a Domus Maria delle Rose FMM nővéreihez, mely a Santa Maria degli Angeli mögött található. Hétfőn este vacsora előtt köszöntőt mondtunk. Kedden, szerdán és csütörtökön délelőtt mindig egy-egy központi témára fókuszáltunk. A porziuncolai testvérekkel tartott reggeli ima és szentmise, valamint a nővérekkel való reggeli után a szervezőcsapat egyik tagja röviden ismertette az adott nap témáját. Ezután 4 vagy 5 testvérből álló (váltakozó) csoportokra osztottuk a résztvevőket, hogy megbeszéljük a témákat. Az eredményeket ezután megosztottuk a teljes plénummal.

A délutánok Assisiben városnézéssel teltek. San Rufino, Chiesa Nuova, Santa Chiara és San Damiano kedden; ez utóbbi helyen vesperással zártunk. Szerdán meglátogattuk a Szent Ferenc bazilikát és a Sacro Convento-t (Thomas Freidel OFM Conv. testvér vezetésével), a vesperást Porziuncola-ban imádkoztuk. Csütörtökön meglátogattuk a Carceri testvéreket, ahol kiválóan fogadtak minket kávéval, üdítővel, édességgel, majd körbevezettek minket a látogatóktól elzárt kolostorrészükben. Az ottani testvérekkel vettünk részt az esti vesperáson. Az utolsó este az FMM nővérek hívtak minket közös rekreációra. Végül pénteken a reggeli laudes és szentmise után elbúcsúztunk, reggeli után indultunk haza.

Egy ilyen találkozó hasznossága

Mindannyiunk számára kirajzolódott (akár formális vagy informális beszélgetésben, megosztásban), hogy mindenképp hasznos egy ilyen találkozó. Úgy tűnt, hogy legyőztük a legnagyobb félelmet, azt, hogy megint ezzel a találkozóval újáteremtjük a megosztottságot. A résztvevők megtapasztalhatták a rend nemzetközi jellegét, továbbá azt is érzékeltük, hogy más konferenciák még messze vannak attól, hogy legyőzzék a laikus testvérek és a papok közötti szakadékot.

Testvéri rend

A történelem és az egyház a "Ferenc körüli mozgalmat", amely alapvetően nem papi közösségnek indult, "papi renddé" változtatta. A püspökök véleménye szerint a ferencesek tevékenyen kiveszik a részüket a szentségek kiszolgáltatásában. Ennek az lett az eredménye, hogy az emberek nem tudnak a laikus testvérek létezéséről. Mindannyiunknak volt már negatív tapasztalata azzal kapcsolatban, hogy el kellett magyaráznunk, hogy a „testvér” nem azt jelenti, hogy még mindig képzésben vagy vagy, hogy „egyszerű lélek” vagy. "Pap vagy? Vagy *csak* laikus testvér?"

A világ elismeri a papokat és a nővéreket/apácákat. A laikus testvérek a múltban túl gyakran az „atyák” mögé bújva éltek ismeretlenként. Néha még azt is el kell magyaráznunk, hogy mi olyanok vagyunk, mint a nővérek / nővérközösségek, csak férfi közösségként.

Mindannyiunknak voltak negatív tapasztalatai ezzel kapcsolatban a renden belül is. Néha azért, mert a paptestvérek még mindig azt gondolják, hogy odavagyunk az olyan munkákért, mint például a cipők pucolása, vagy a konyhaszolgálat. A paptestvérek mindent „megtehetnek” (pl. szentségek kiszolgáltatása), mi pedig nem. Ennek eredményeként néha „alatvalló testvéreknek” tekintenek bennünket.

Egy rend, két egyenlő hivatás

Az egyenlőség, amelyre a rend korábban úgy törekedett, lényegében kevésbé valósult meg, mint azt gondolnánk. Úgy tűnik, hogy tagadja: ez önmagában egy elhívás, amelyet Isten ad nekünk. Az egyházi rend különféle formáit jól ismerjük (püspök, pap, diákónus), szerzetesközösségben pedig az örökfogadalmas pap testvért és laikus testvért.

Szeretnénk felszólítani a rendet, hogy ezt gondolják át, hogy közelebb kerüljünk Ferenc eszméihez. Testvérek vagyunk, testvérnek lenni pedig központi kérdés. A többi jár vele: legyen az ember tanár, igazgató, szakács, pap, vendéglátó testvér, ápoló, orvos vagy kertész.

Fel kell ismernünk, hogy rendünknek két egyenrangú hivatása van: a testvéri és a paptestvéri hivatás.

Tudjuk jól, hogy heterogénebb csoportot alkotunk, mint a paptestvérek. Ez abból indul ki, hogy a testvérek egy része valóban megtapasztalta a testvériségre hívást, mások pedig talán papok akartak lenni, de hiányzott a tanulási képességük, ezért nem lettek papok. Ez bonyolultabbá teszi, hogy egy csoportként beszéljenek rólunk.

Életünket szeretetből éljük és Isten elhívására válaszolva. Ezért mondunk rá minden nap „igen”.

Laikus testvér és a „nem paptestvér”

A „laikus testvér” és a „nem paptestvér” kifejezéseket egyaránt bosszantónak tartjuk. A „laikus testvér” régimódi, homályos, és tiltakozást vált ki az OFS (világi rend) testvéreink részéről is, akik joggal állítják, hogy ők az igazi „laikus testvérek” és „laikus nővérek”. A „testvér-aki-nem-pap”, mint az elterjedt alternatíva, még furcsább, mert azt hangsúlyozod, ami nem vagy. Azt sem mondod, hogy nem vagyok szőke, nem vagyok nő vagy nem vagyok tanár...

Azt akarjuk, hogy „testvérnek” szólítsanak bennünket. A sorrendben szereplő „többiekénél” Jézus hívását és Ferenc kívánságát tartjuk szem előtt: ne engedd, hogy „atyának” hívjanak. Ez visszavezet minket ennek a bejegyzésnek a címéhez és a benne található zárójelekhez. Ami minket illet, ez egy „testvérek konferenciája” volt.

Feladatmegosztás

Megjegyezzük továbbá, hogy a feladatok renden belüli felosztása során (pl. titkár stb.) a paptestvéreket gyakran a testvérek előtt szólítják meg. A papságnak azonban semmiféle befolyása nincs arra, hogy egy személy alkalmas-e a feladatra vagy nem. Egyrészt jó lenne, ha ezen a ponton „vakon” osztanák el a feladatokat, de másrészt ezeket a feladatokat át lehetne adni a testvéreknek, hogy a paptestvérek arra fordíthassák idejüket, amire felszentelték őket ebben a paphiányos korban. Például az egyik COTAF tartományban évek óta bevett szokás, hogy a házfőnökök nem paptestvérek.

Ima

Egy nagy előítélet, amit tapasztalunk, hogy a paptestvérek szemrehányást tesznek nekünk, amiért elfoglaltabbak vagyunk, mint ők. Ez a kérdőívben is tükröződött. A mi szempontunk ezzel kapcsolatban az, hogy észrevevesszük, hogy testvérként nagyobb értéket tulajdonítunk a közösségi imának. Paptestvér társaink néha elmulasztják megemlíteni, hogy a gyóntatás, a szentmise végzése és a lelkipásztori beszélgetés is imádság számukra, és ezért a közösségi ima már ezen felül „túl sok”.

Nekünk, testvéreknek a közös ima a testvéri életünk egyik fő pillére, és az ottani jelenlétünk miatt „szemrehányást” élünk meg azért, hogy csendesebbek vagyunk... A közös imádság tesz bennünket „szellemi közösséggé” a „együtt élő férfiak csoportja” helyett. Kis közösségekben intenzívebben éljük meg az imát, mint a nagyobb közösségekben. A mai Európában észrevehetjük, hogy a világnak égető szüksége van Klára és Ferenc lelkiségére és az imádságra.

Képződés

Mint említettük, a képzés nem volt fő téma, mert a COTAF-on belüli formációt jónak mondják. Csak néhány apró ajánlást tennénk. A legtöbb tartományban a formáció során felteszik a kérdést:

„Akarsz pap lenni?” Más tartományok következetesen azt kérdezik: „testvér akarsz lenni, vagy paptestvér akarsz lenni?” Ez utóbbi sokkal jobb. Ez azt mutatja, hogy a mi rendünkben két egyenlő hivatás lehetséges. Bárki, aki csak „fél” kérdést tesz fel, tudat alatt azt az elképzelést kelti, hogy a pappá válás az alapértelmezett, a másik pedig alternatíva.

A formáció gyakran úgy tűnik, erősen egy ilyen standard lehetőségre (pappá válás) koncentrál, ahelyett, hogy a „testvérnek lenni” létet hangsúlyozná.

A másik javaslat az, hogy jó egy testvért kinevezni a nevelői csapatba (és különösen a noviciátus csapatába). Ez minden testvérnek jó és gazdagító, azoknak is, akik papok akarnak lenni (vagy már azok is, amikor belépnek).

A harmadik ajánlás, amely a feladatmegosztásra nyúlik vissza, a testvérek és paptestvérek megfelelő „kiképzése” a rájuk bízott feladatokra. Most a ferencesek rendszeresen szembesülnek olyan feladatokkal, amelyekre nem képezték ki őket. Sőt, úgy tűnik, a paptestvérek között is többen azt gondolják, hogy a felszentelés után az ember bármit megtehet és bármilyen feladatot elvállalhat, ami természetesen nem így van.

Testvéri együttélés közösségben és entitásban

A jó kölcsönös kommunikáció elengedhetetlen ahhoz, hogy közösségként tudjunk együtt élni. A közösség minden tagjának hajlandónak kell lennie arra, hogy valami személyes dolgot megosszon másokkal. Csak az egymás iránti megértés visz tovább minket. Nagyon fontos, hogy a közös ügyek „belül” maradjanak. Amikor a testvér meghallja személyes történetét a helyi heti piacon, óvatos lesz később, mielőtt a jövőben ismét mond magáról valamit.

A kommunikáció nagyobb kihívást jelent a nagyobb közösségekben, mint a kisebbekben. Ha a kommunikáció csak e-mailen és WhatsApp-on keresztül történik (azaz a közvetlen konfrontáció elkerülése érdekében), ez egy piros zászló. Ezután kezdődik az a pont, ahol a közösség kezd szétesni.

Bátorság kell ahhoz, hogy közösségi problémákat vessünk fel, de ez elengedhetetlen. Néha a gvardián hajlamos „mindenkivel barátkozni”, hogy barátságosnak tekintsék. Ez rossz jel. A mindig jó gyám nem jó gyám. Fennáll annak a veszélye, hogy egy testvér(ek) visszaél(nek) vele. Ez is egy vörös zászló.

Mindez az engedelmességi fogadalomtól függ. Ennek a fogadalomnak a neve németül és hollandul is tartalmaz egy részt, amely a „hall” igéből származik. Ez a fogadalom arra szólít fel, hogy hallótávolságon belül maradjunk egymáshoz. Amikor meghallod, hogy mire van szüksége a másoknak, akkor bízatsz abban, hogy a másik is meghallja az igényeidet.

Azt vettük észre, hogy kisebb tartományainkban túl nagy hangsúlyt fektetnek arra a kérdésre, hogy „milyen közösségeket tartunk fenn?” Inkább fontosabb, hogy mely testvérek vannak ott, annál, hogy mit akarnak és mit tudnak tenni. Ennek a második kérdésnek központinak kellene lennie.

Ami az e cím alatt elhangzottakat illeti, nem látunk különbséget a testvérek és a paptestvérek között. Mindannyiunkra egyformán vonatkozik.

Misszió

Bár sok nyelvben elterjedt egy furcsa fordítás: „menj békével”, a szentmise az „ita missa est” szavakkal végződik: „küldetésed van”. Tehát mindannyiunknak küldetése van. Ez is egy olyan pont, amely biztosan nem csak a paptestvérek számára van fenntartva. Az alábbiak minden ferences testvérré érvényesek.

A mi rendünk missziós rend. A „misszionárius” szó alatt már nem a régimódi „lelkek megnyerését” értjük. Szemelőtt tartva Ferenc szavait: „prédikálj, ha szükséges, cselekedettel is”, ez arról szól, hogy jelen legyél, és példát mutass (alázatos, békeszerető és barátságos) tetteiddel.

Nem látunk különbséget a testvérek és a paptestvérek között. A kívülről érkezők gyakran könnyebben elérhetőnek találnak bennünket. Egy paptestvérben inkább látják a „hivatalt”. A testvérek inkább „emberközelibbek”.

A misszió a jelenlétről szól. Szokás szerint mozog az emberek között: az állomáson, a villamoson, a kolostor előtti padon. Kíváncsivá teszi az embereket (a Szentlélek vezetésével), beszélni fognak veled. Így jön létre a kapcsolat. Pontosan úgy van, ahogy Ferenc (a megmemorált regula 16. fejezete) előírja/ajánlja nekünk. Megjegyezzük, hogy az „új evangelizáció” egy olyan fogalom, amelyet néhány modern, új és ultrakonzervatív evangelizációs mozgalom eltérített. Sokkal agresszívebb módszert alkalmaznak az emberekkel való kapcsolatfelvétellel azzal a céllal, hogy keresztény hitre térítsék őket. Például úgy, hogy spontán közelednek az emberekhez, házról házra járnak, abortuszklinikák előtt tüntetnek, stb. Ezzel inkább a Szentlélek útjába kerülnek, mi ne így tegyünk. Ezért óvva intünk az „új evangelizáció” kifejezéstől, mert negatív előjele is van.

Természetesen nehéz beszélgetések is felmerülhetnek, például az egyházon belüli múltbeli (és sajnos ma is) szexuális zaklatásokról. Tapasztalataink szerint az őszinteség, a nyitottság (a fájdalom elismerése) és a figyelő fül működik a legjobban. Azt látjuk, hogy az erre létrehozott bizottságok minden országban jó munkát végeznek.

Még egyszer a jelenlétről van szó. Nem kell visszariadnunk az új utak elől: habitusban a villamoson, jelenlét más csoportok (pl. muszlimok vagy cigányok) és a bennük lévő alcsoportok között. Ezek mind jó példák a „gyakorlatból”.

A jelenlét az általunk vállalt feladatokban is megmutatkozik. Az egyház hajlamos arra, hogy határozottan visszahívjon minket a plébánia szolgálatától. A mi ferences lelkeségünk azonban inkább a társadalmi ügyek (szegények, betegek, keresők stb.) spiritualitása.

Néha úgy tűnik, hogy az újabb közösségekre összpontosítunk, amelyek könnyebben vonzzák most az új tagokat. De nem szabad elfelejtenünk, hogy velük ellentétben nekünk 800 éves hagyományaink vannak. A ferences spiritualitás kiállta az idő próbáját, szilárd gyökerei vannak, és ez nagy előnyünk azokkal szemben, akiknek a gyökerei még nem olyan szilárdak.

Egyéb

Rendünkben nemrégóta működik az „új ferences életformák” munkacsoport. Látjuk, hogy jó munkát végeznek. Munkájukban támogatjuk, hogy a testvériség, az imádságban élés és a kapcsolattartás más (különösen szegény) emberekkel és a tőlük való tanulás központi szerepet töltsön be.

Arra a következtetésre jutunk, hogy az egyház túlságosan el van foglalva önmagával, mintha újra fel akarná találni a spanyol viaszt. Az Egyháznak hajlandónak kell lennie arra, hogy feladja hatalmának egy részét és Ferenchez hasonlóan szemmagasságban kerüljön kapcsolatba az emberekkel, és látható legyen az utcán. Mi ferencesek élen járunk ebben az irányzatban.

A COTAF entitások közötti különbségek gyakran nagyon hangsúlyosak. Ezekben a napokban (ismét) megtapasztalhattuk, hogy mindannyian ugyanazzal a kihívásokkal nézünk szembe és hogy a különbségek nagyobbak tűnnek, mint amilyenek valójában (főleg a nyelvi különbségek a COTAF-on belül). A nyelvi kihívás ellenére élveztük ezt a testvéri találkozót. Bizakodva tekintünk a jövőbe, amely kétségtelenül nemzetközibb lesz.

Mindannyian szekularizált Európában élünk, ez tény. Ez azt is jelenti, hogy országainkban (főleg Nyugat-Európa országaiban) az egyház és az állam szigorúan elkülönül, ennek örülünk. Nem szeretnénk Irán „katolikus változatában” élni, ahol a püspökök és a bíborosok tiltakoznak.

Végül

Ezt az utolsó üzenetet szeretnénk néhány köszönő szóval zárni. Mindenekelőtt megköszönjük a kúriának, amelynek volt bátorsága - valószínűleg minden ellenállás ellenére - erre az útra lépni és lehetőséget adni nekünk, hogy testvérként véleményt mondjunk a rendről. Tisztában vagyunk vele, hogy testvértársaink helyzete más konferenciákon kevésbé kiegyensúlyozott a paptestvérekhez képest.

Ezúton is szeretnénk köszönetet mondani a Santa Maria Degli Angeli-i Domus Maria delle Rose Ferences Mária Misszionárius nővéreinek (FMM) a nagyszerű vendégszeretetért és a ferences testvériségért, amellyel fogadtak bennünket.

Köszönjük a Porziuncola és San Damiano közösség testvéreinek is a vendégszerető fogadtatást az imádságban és a szentmisében. Köszönjük Thomas Freidel OFM conv. testvérnek a Szen Ferenc bazilikában és a Sacro Convento-ban adott vezetését, a Carceri testvéreknek pedig köszönjük a közösségben és a kápolnájukban való meleg fogadtatásukat.

Az utolsó köszönet a mi entitásunkban élő testvértársainknak szól: mindazoknak, akik lehetővé tették, hogy néhány napra elhagyjuk közösségünket, mind pedig azoknak, akik vendégszeretően fogadtak bennünket oda-vissza utunk során.

A COTAF laikus testvér konferencia valamennyi résztvevője nevében:

A szervező csapat

Fejes István testvér (Magyarország)

Mathias Müller testvér (Svájc)

Hans-Peter Bartels testvér (Hollandia)

PS: Mindegyik entitástól hallottuk, hogy néhány pap testvér (különösen a fiatalabbak) is szeretnének egy hasonló találkozót.